

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Ars Libri

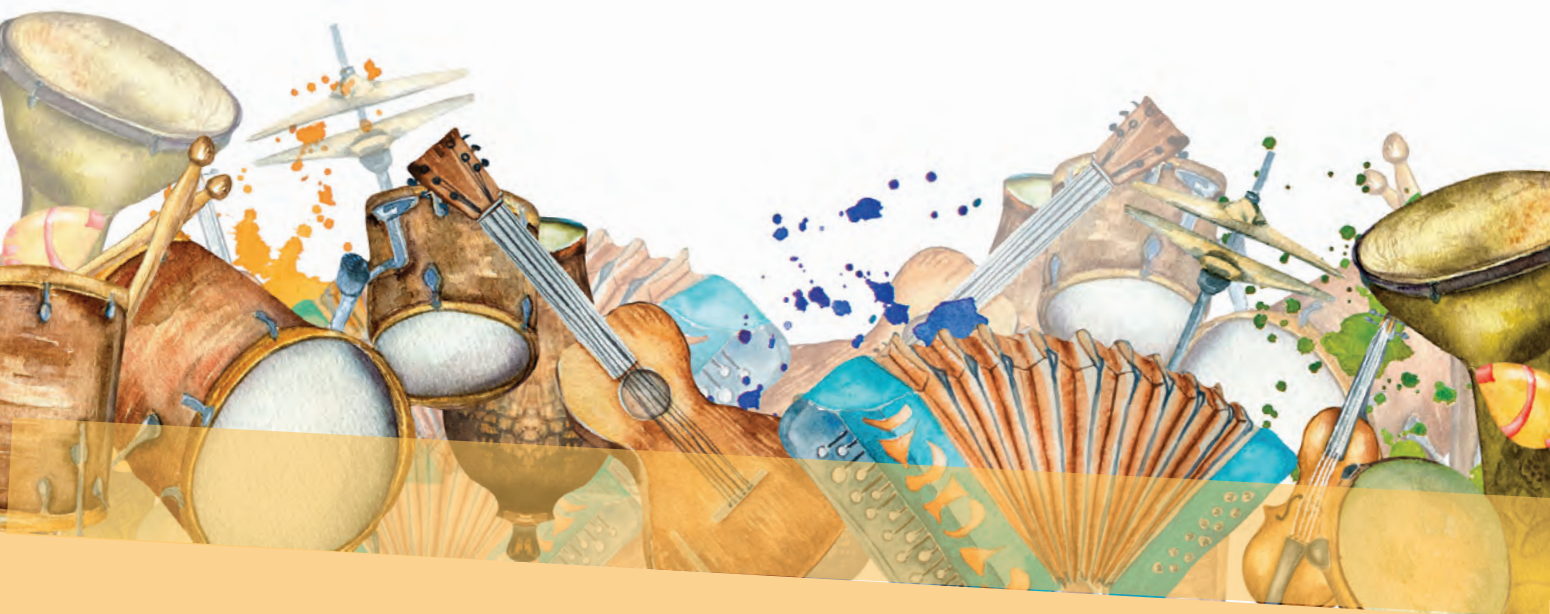
LĂCRĂMIOARA ANA PAULIUC

LOREDANA STRECHE

EDUCAȚIE MUZICALĂ

MANUAL PENTRU CLASA A VII-A

CUPRINS

Instrucțiuni de utilizare a manualului digital	4
Competențe generale și competențe specifice	5
Recapitulare inițială.....	6
Evaluare inițială	8

UNITATEA I

Muzica și științele.

Sunetul. Cântul vocal și instrumental

1. Sunetul: fenomen fizic, fiziologic și psihologic. Proprietățile sunetului.....	10
2. Cânt vocal. <i>Respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, frazare</i>	14
3. Gesturi dirijorale. Tactare, pregătirea intrării, închideri	16
4. Gesturi dirijorale. Diferențe dinamice, diferențe agogice.....	18
5. Cânt instrumental. <i>Elemente de tehnică instrumentală – emisie, intonație, diferențieri timbrale și dinamice</i>	20
6. Recapitulare	22
7. Evaluare	24

UNITATEA II

Muzica, istoria și tradiția.

Repertoriul neocazional în folclor

1. Doina	26
2. Balada	28
3. Cântecul de leagăn	30
4. Cântecul propriu-zis.....	32
5. Dansurile populare.....	34
6. Recapitulare	36
7. Evaluare	38
8. Proiect artistic. <i>Colindăm, colindăm iarna!</i>	39

UNITATEA III

Muzica și natura.

Repertoriul ocazional în folclor

1. Repertoriul de nuntă și de înmormântare	42
2. Repertoriul de șezătoare.....	44

3. Repertoriul agrar de primăvară-vară	46
4. Colindul de Florii	50
5. Recapitulare.....	52
6. Evaluare	54

UNITATEA IV

Muzica și literatura.

Elemente de limbaj muzical

1. Stabilitatea intervalelor muzicale	56
2. Alterații accidentale	58
3. Cromatismele în tonalitate	60
4. Operarea cu elemente de construcție a discursului muzical. Repetiția și secvența.....	62
5. Operarea cu elemente de construcție a discursului muzical. Contrastul și variația.....	64
6. Recapitulare.....	66
7. Evaluare	68

UNITATEA V

Muzica și celelalte arte.

Elemente de forme muzicale și istoria muzicii – evoluții ale unor genuri muzicale – Rapsodia, Opera

1. Evoluții ale unor genuri muzicale. Rapsodia.....	70
2. Evoluții ale unor genuri muzicale. Opera	72
3. Elemente sincretice în genul operei	78
4. Elemente descriptive în muzică.....	80
5. Recapitulare.....	82
6. Evaluare	83

Recapitulare finală	84
Evaluare finală.....	87
Rezolvarea evaluărilor	88
Dicționar	88

COMPETENȚE GENERALE ȘI COMPETENȚE SPECIFICE

1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale

- 1.1. Interpretarea unui repertoriu diversificat de lucrări muzicale, cu elemente omofone și polifone
- 1.2. Acompanierea instrumentală a unor lucrări vocale/corale *)
- 1.3. Interpretarea individuală a unor lucrări în genuri diverse (cu acompaniament preînregistrat, cu acompaniament instrumental etc.)
- 1.4. Asocierea textului și a mișcării scenice în exprimarea mesajelor lucrărilor muzicale

2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical

- 2.1. Citirea unor cântece cu ajutorul partiturii
- 2.2. Observarea apariției și comportamentului alterațiilor accidentale
- 2.3. Realizarea unor scurte fragmente muzicale, prin utilizarea repetiției, secvenței, contrastului

3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic

- 3.1. Argumentarea unor diferențieri calitative între două sau mai multe lucrări muzicale receptate
- 3.2. Explorarea relațiilor muzicii cu științele și natura

Portofoliul constă într-o mapă alcătuită din toate lucrările denumite fișe de portofoliu, realizate pe parcursul anului școlar. Conținutul acestuia va fi evaluat de către cadrul didactic, în funcție de următoarele criterii: respectarea cerinței, originalitatea și aspectul general. Rezultatele obținute vor fi analizate și apreciate de către colegi și părinți.

**Fișa de observare sistematică a activității
și a comportamentului elevului (model orientativ)**
va fi utilizată de către cadrul didactic pe parcursul întregului an școlar

	Caracteristici / Comportamente	DA	NU
1. Atitudinea elevului față de sarcinile de lucru			
	A colaborat cu ceilalți colegi.		
	A solicitat ajutor la nevoie.		
	A finalizat activitatea.		
2. Asumarea responsabilităților în realizarea sarcinilor de lucru			
	A avut spirit de inițiativă.		
	A respectat regulile pentru îndeplinirea sarcinilor.		
3. Corectitudinea realizării sarcinilor			
	A pus în aplicare achizițiile anterioare.		
	A remediat problemele/dificultățile apărute.		
	A îndeplinit corect sarcinile.		
4. Progresul realizat			

RECAPITULARE INIȚIALĂ

Îmi amintesc!

Intonează arpegiul tonalității în care a fost compus cântecul folcloric *Florinică, trei sulfine*. Solfegiază melodia cu tactarea măsurii. Atenție la formula metro-ritmică de început a cântecului. Intonează melodia cu text.

- În ce tonalitate este scris cântecul?
- Cum se numește formula metro-ritmică de la începutul cântecului?
- Cum se numește formula metro-ritmică din măsura a treia?
- Cum se numește ritmul interpretat la tamburină?
- Ce formă are cântecul și cărui gen muzical îi aparține?
- Care sunt intervalele muzicale întâlnite în cântec?

Corul clasei poate pregăti cântecul pentru un viitor proiect artistic. Pentru aceasta veți avea nevoie de un triangu și o tamburină. Interpretați melodia cu acompaniament ritmic realizat la cele două instrumente muzicale amintite.

Florinică, trei sulfine

Triangu

Of, Flo-ri - ci - că, trei sul - fi - ne, Tra, la, la, la, Of,

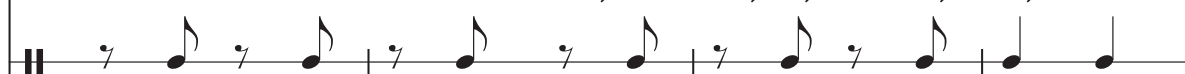
Tamburină

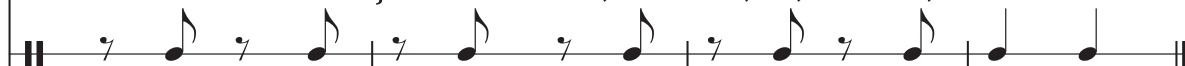
S-a dus ba - dea, nu mai vi - ne, Tra, la, la, la.

Tran-da - fir Îm - bo - bo - cit, Tra, la, la, la,

S-a dus mân - dru și - a - ve - nit, Tra, la, la, la.

Observă alterațiile care apar pe parcursul cântecului folcloric *Pe sub deal, pe sub pădure*. Solfegiază melodia cu tactarea măsurii. Intonează cântecul cu text.

Pentru interpretarea cântecului cu acompaniament instrumental, clasa se împarte în 2 grupe. Primul grup va cânta strofele. Al doilea grup va intona refrenul. Doi elevi vor realiza acompaniamentul instrumental astfel: pentru menținerea unei pulsații constante un elev va folosi triunghiul; un alt elev va improviza la tamburină un ritm cu sincope și contratimpți.

Pe sub deal, pe sub pădure

Strofă

1. Pe sub deal, pe sub pă - du - re
 2. Pen - tru ochi ca mu - ra coap - tă
 3. De-aș mu - ri de dor de mu - re

Trec fe - ti - țe - le la mu - re,
 O - co - lii pă - du - rea toa - tă.
 Nu mă mai duc la pă - du - re

Refren

Zăr - ză - rea, Zăr - ză - rea, Zăr - ză - ri - că, zăr - ză - rea

Pe la poar - ta mân - drii me - le Gheor - ghi - ță tre - cea.

Audiție

- Audiază pe internet, în diferite interpretări, cântecul popular *Pe sub deal, pe sub pădure*.
- Discută în clasă despre asemănările și diferențele dintre interpretări.

Portofoliu

- Realizează o listă cu melodiile învățate în clasa a VI-a pe care ai vrea să le cânti împreună cu colegii.

EVALUARE INIȚIALĂ

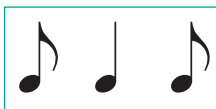
I. Completează propozițiile următoare după exemplul de mai jos:

Exemplu:

Alterația care ridică înălțimea sunetului se numește *diez* . . .

1. Distanța dintre două sunete se numește ... .
2. Alterația care coboară înălțimea sunetului se numește ... .
3. Gama majoră cu un diez se numește ... .
4. Gama minoră cu un diez se numește ... .
5. Gama majoră cu un bemol se numește ... .
6. Gama minoră cu un bemol se numește ... .

7. Formula metro-ritmică alăturată se numește ...

8. Formula metro-ritmică alăturată se numește ...

II. Transcrie în caiet melodia din următorul portativ. Realizează un acompaniament ritmic după modelul din prima măsură.

În realizarea exercițiului vei folosi o sincopă și un contratimp.

Melody notation in 4/4 time:

Model

III. Vei audia două fragmente muzicale alese de cadrul didactic. Realizează o comparație între cele două fragmente având în vedere două asemănări și două deosebiri.

AUTOEVALUARE		
Item I	Item II	Item III
Fiecare frază completată corect valorează 1 punct.	Fiecare măsură care conține un acompaniament ritmic valorează 1 punct. Sincopa și contratimpul valorează fiecare câte 2 puncte.	Fiecare asemănare sau deosebire între cele două lucrări valorează câte 2 puncte.
Pentru fiecare item se acordă câte 2 puncte din oficiu.		
Bifează cât de mult ți-au plăcut cântecele din recapitularea inițială.	☐	☐
	☐	☐

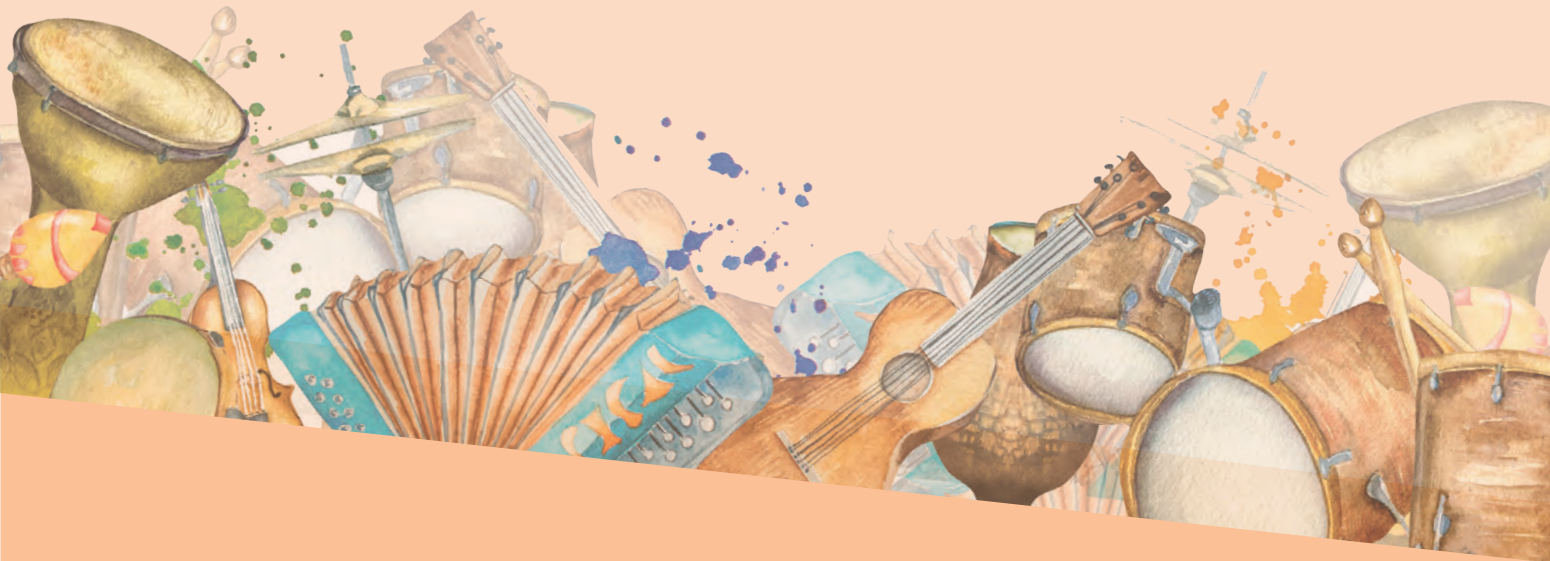
Se calculează media aritmetică a punctajelor obținute la cei trei itemi.

UNITATEA I

**MUZICA ȘI ȘTIINȚELE.
SUNETUL. CÂNTUL VOCAL
ȘI INSTRUMENTAL**

SUNETUL: FENOMEN FIZIC, FIZIOLOGIC ȘI PSIHOLOGIC. PROPRIETĂȚILE SUNETULUI

Descopăr!

- Privește imaginile următoare. Spune ce-ți transmite fiecare imagine? Poți folosi un singur cuvânt pentru a defini ce auzi în toate imaginile?

Rețin!

Tot ceea ce auzim se numește sunet. Acesta este produsul vibrațiilor rezezi ale corpurilor elastice: solide (metalul, lemnul, sticla), lichide (apa) sau gazoase (coloanele de aer).

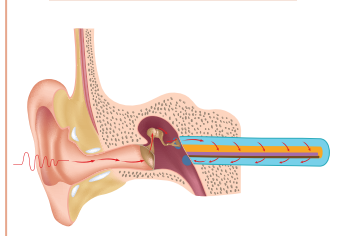

Pentru a defini sunetul, ne raportăm la cele trei fenomene:

• fizic

• fiziologic

• psihologic

Fenomenul fizic reprezintă producerea vibrațiilor în natură și propagarea lor în mediul înconjurător, sub forma unor unde sonore, până la urechea noastră.

Fenomenul fiziologic apare în momentul în care undele sonore sunt receptate de către urechea noastră și sunt transmise sistemului nervos central.

Fenomenul psihologic reprezintă impresia sonoră pe care o are orice sunet asupra noastră.

Descopăr!

- Analizează imaginile de la pagina 10. Dacă ai auzi ce se petrece în fiecare dintre imagini, ce fel de sunete crezi că ar fi?

Rețin!

Sunetele se împart în două categorii:

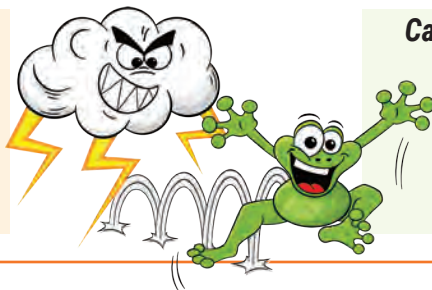
• Sunete muzicale

• zgomote

Diferența dintre sunetul muzical și zgomot constă în numărul calităților pe care le au.

Calitățile sunetului muzical:

- înălțime
- durată
- intensitate
- timbru

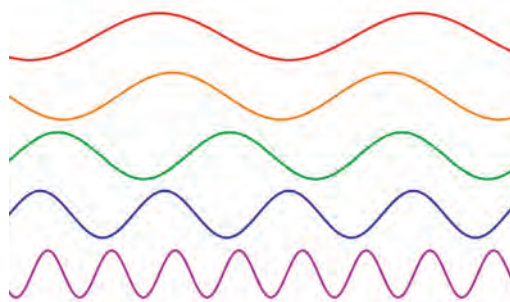
Calitățile zgomotului:

- durată
- intensitate
- timbru

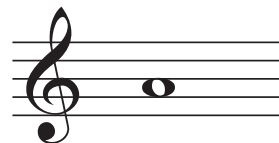
Înălțimea este calitatea sunetului de a fi mai grav sau mai acut. Aceasta depinde de frecvența vibrației unei sonore. Cu cât vibrația este mai rapidă, cu atât sunetul este mai acut și cu cât vibrația este mai lentă, cu atât sunetul este mai grav.

Elementele scris-cititului muzical, învățate până acum, care ne ajută în redarea înălțimii sunetelor muzicale, sunt: notele muzicale, portativul, cheia Sol și alterațiile.

Înălțimea sunetului muzical se măsoară în hertzi (Hz). Auzul uman poate distinge sunetele cuprinse între 20 Hz și 20.000 Hz.

În muzică, sunetul la1 reprezintă sunetul etalon sau sunetul de referință, utilizat în acordajul instrumentelor muzicale. Acesta are o frecvență de 440 vibrații duble pe secundă (440 Hz).

În cântarea corală, pentru redarea înălțimii sunetului de început al unui cântec, dirijorii folosesc, de obicei, diapazonul.

Diapazonul este un instrument confecționat din oțel care, prin lovire, vibrează și emite sunetul la1.

- Să recapitulăm notele muzicale învățate, intonându-le de la cel mai grav, până la cel mai acut și invers.

Durata sunetelor reprezintă desfășurarea în timp a vibrațiilor și este elementul care stă la baza ritmului muzical. Semnele grafice care redau în scris duratele sunt valorile de note, pauzele, punctul de prelungire, legato-ul de prelungire și coroana sau fermata.

Pentru redarea corectă a duratelor sunetelor muzicale, se folosește metronomul – instrument mecanic care ajută la păstrarea unui puls constant, deoarece fiecare bătaie a acestuia reprezintă timpul de desfășurare al unității de măsură. (Exemplu: $\text{♩} = 80$, adică într-un minut se cântă 80 de pătrimi)

- Să recapitulăm valorile de note și pauze cu ajutorul cărora redăm în scris durata!

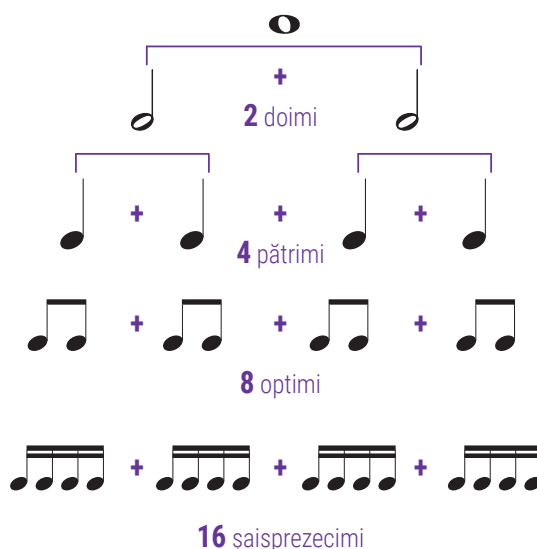

Denumire	Valori de note	Pauze	Durata
Notă întregă			4 timpi
Doime cu punct			3 timpi
Doime			2 timpi
Pătrime cu punct			1 ½ timp
Pătrime			1 timp
Optime cu punct			¾ timp
Optime			½ timp
Șaisprezece-cime			¼ timp

Raportul matematic între valorile de note

1 notă întregă este egală ca lungime cu...

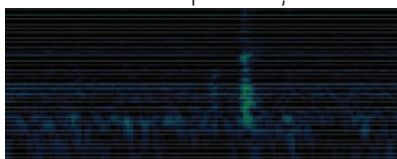

Intensitatea sunetului muzical este dată de amplitudinea vibrațiilor asupra auzului nostru și se măsoară în decibeli (dB). Cu cât crește amplitudinea vibrațiilor, cu atât intensitatea sunetului este mai mare.

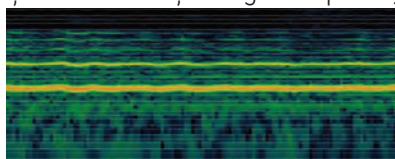
Urechea umană suportă sunetele ale căror amplitudini nu depășesc 140 dB.

Totalitatea termenilor și semnelor grafice utilizate pentru notarea intensității sunetelor alcătuiesc dinamica.

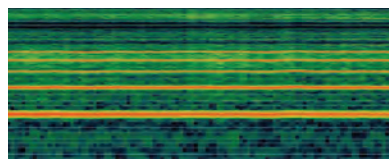
- Observă corespondența dintre nuanțele muzicale și imaginile spectrogramei.

piano

mezzoforte

forte

Timbrul muzical reprezintă calitatea oricărui sunet de a fi recunoscut după sursa care l-a produs.

Timbrul vocal reprezintă calitatea vocii umane de a se distinge de o altă voce în funcție de înălțimea sunetelor pe care le poate produce.

Vocile se împart în două mari categorii: voci feminine și voci masculine.

În cântarea corală vocile feminine se împart în: sopran și alto; vocile masculine se împart în: tenor, bariton și bas.

Timbrul instrumental reprezintă calitatea sunetelor de a se distinge în funcție de materialul din care este confecționat instrumentul muzical și după maniera de producere a sunetelor.

Aplic!

Interpretează în colectiv *Cântec de toamnă* de Dumitru Georgescu Kiriac.

Analizează cântecul având în vedere:

- tonalitatea și măsura;
- notele muzicale și valorile de note;
- nuanțele.

Andantino

Cântec de toamnă

Dumitru Georgescu Kiriac

Cu-a - le sa - le flori fru - moa - se,
Va - ra plea - că din - tre noi,
Vi - ne toam - na, când bat vâ - turi,
Cu fur - tu - ne și cu ploii,
Cu fur - tu - ne și cu ploii.

Portofoliu

- Folosește spectrograma online pentru a analiza proprietățile sunetelor redade de tine. Redă în scris analiza realizată de tine.
- Utilizează un soft digital pentru a descoperi mecanismul de receptare a undelor sonore. Notează în caiet informațiile pe care le-ai descoperit.

CÂNT VOCAL. RESPIRAȚIE, EMISIE VOCALĂ, DICȚIE, CONTROLUL INTONAȚIEI, FRAZARE

- Imaginează-ți că auzi vocile persoanelor din fotografiile de mai jos.
- Cum sună fiecare voce? Realizați în grup de 4-5 elevi, o analiză a vocii voastre în care să descrieți care sunt problemele cu care vă confrunțați atunci când încercați să cântați.

VOCEA MEA

Care sunt calitățile vocii mele?	Ce nu îmi place la vocea mea?
Ce aș putea cânta?	Ce m-ar împiedica să cânt?

Descopăr!

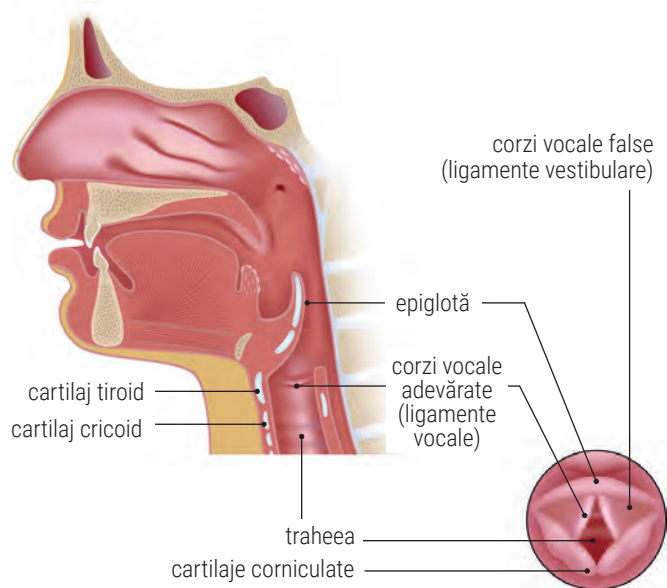
Fiecare voce are anumite caracteristici. În timp, acestea se modifică în funcție de vârstă și de anumite schimbări care apar în organism. Odată cu intrarea corpului în perioada de pubertate, de obicei pe la 12-14 ani, observăm că se schimbă și vocea. Aceasta se datorează creșterii și îngroșării laringelui, precum și a modificării corzilor vocale.

Acest fenomen este fiziologic și apare atât la fete, cât și la băieți. În această perioadă observăm că uneori nu putem reda anumite sunete, de obicei pe cele din registrul înalt. Fenomenul se observă mai bine la băieți decât la fete.

Perioada de schimbare a vocii poate ține câțiva ani, în funcție de rapiditatea cu care se maturizează organismul, dar și de anumite exerciții de respirație, de emisie și de control al intonației.

Laringele

Vedere laterală

Vedere endoscopică

Rețin!

Schimbarea vocii este un fenomen fiziologic care durează până la maturizarea organismului.